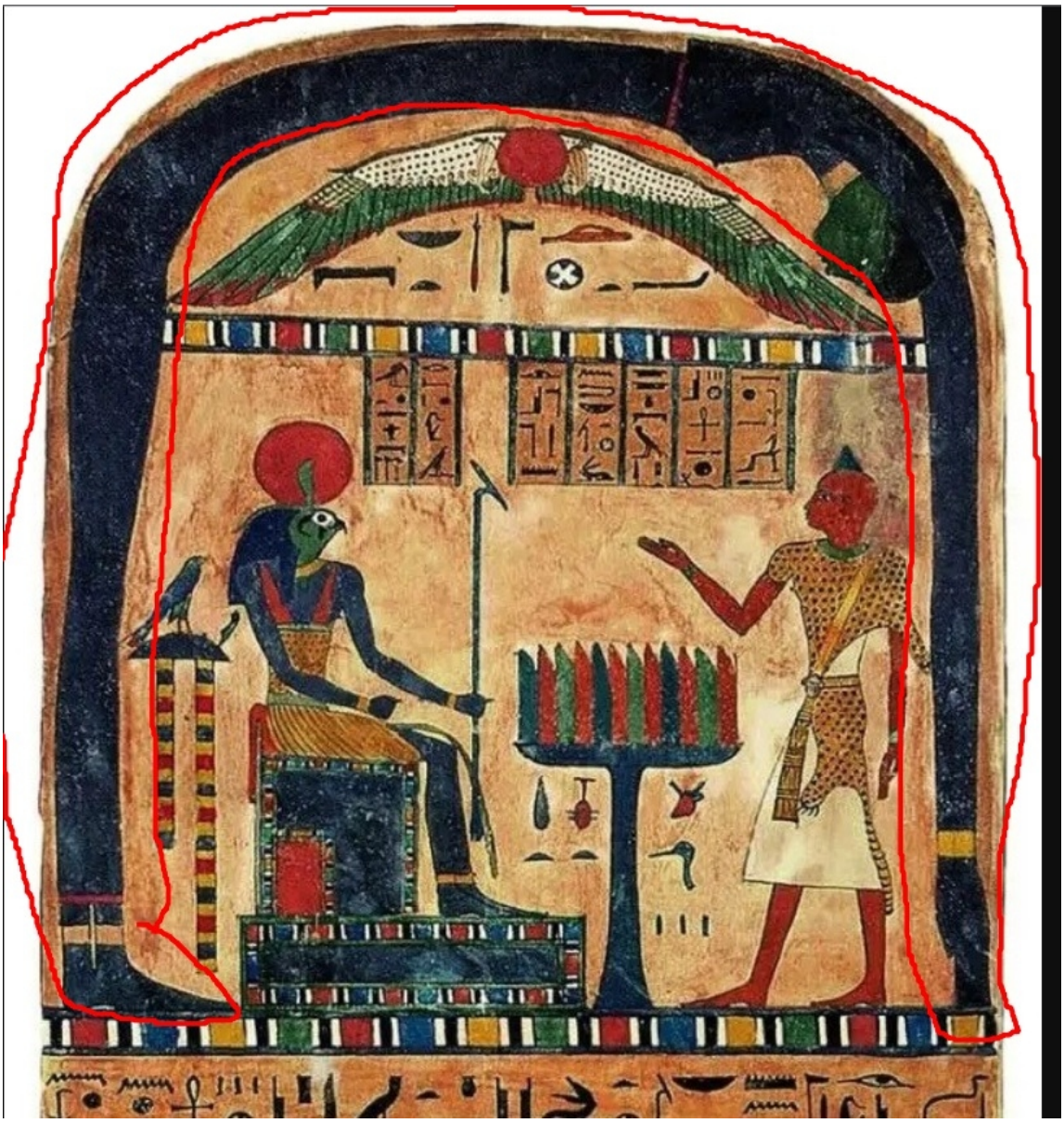
Переклад давньоєгипетської стели Анех-еф-ен-Хонсу

Поки займаюся перекладом досить великого тексту, вирішив опублікувати свій більш ранній переклад та опис стели покійного Анех-еф-ен-Хонсу. Ця стела відома тим, що надихнула Алістера Кроулі на створення вчення “Телема”.

Зверху стели зображена Нут - богиня неба. Тут вона власне небо і представляє.

Далі йде "сонце з крилами", символ Гора з Бегдету. (Цей символ пізніше став одним із алхімічних символів.)

Далі йде текст: "Бехдет, великий бог (та) володарка неба". Тобто, зображені вище Нут та Гор.

Далі ліворуч йде текст: "Горахетей (Ра-Гор двох горизонтів - західного та східного), лідер богів". Написано справа наліво. Сам Гор у вигляді Горахетея зображений нижче. Він поєднує риси богів Гора та Ра (звичайне явище в єгипетській міфології). В руці Горахетей тримає wAs - посох, що символізує силу та владу. Цей посох у вигляді ієрогліфу - означав місто wAst - Фіви. Сама стела була знайдена на Фіванському некрополі.

Праворуч йде текст, написаний зліва направо: "Осіріс слуга божий (жрець) (бога) Монту, володаря міста Фіви, відкриваючий подвійні двері неба в місті Карнак Анех-еф-ен-Хонсу (життя його для Хонсу)". Сам Анех-еф-ен-Хонсу зображений нижче.

Далі йде зображення підношення для бога та його опис: "Хлібини, пиво, корови та птахи"

Зліва йде зображення сокола та ієрогліфа "Захід" 𓇳 Захід - це місце, де знаходяться покійні. Тож, ймовірно, це вказівник на те, що це покійник.

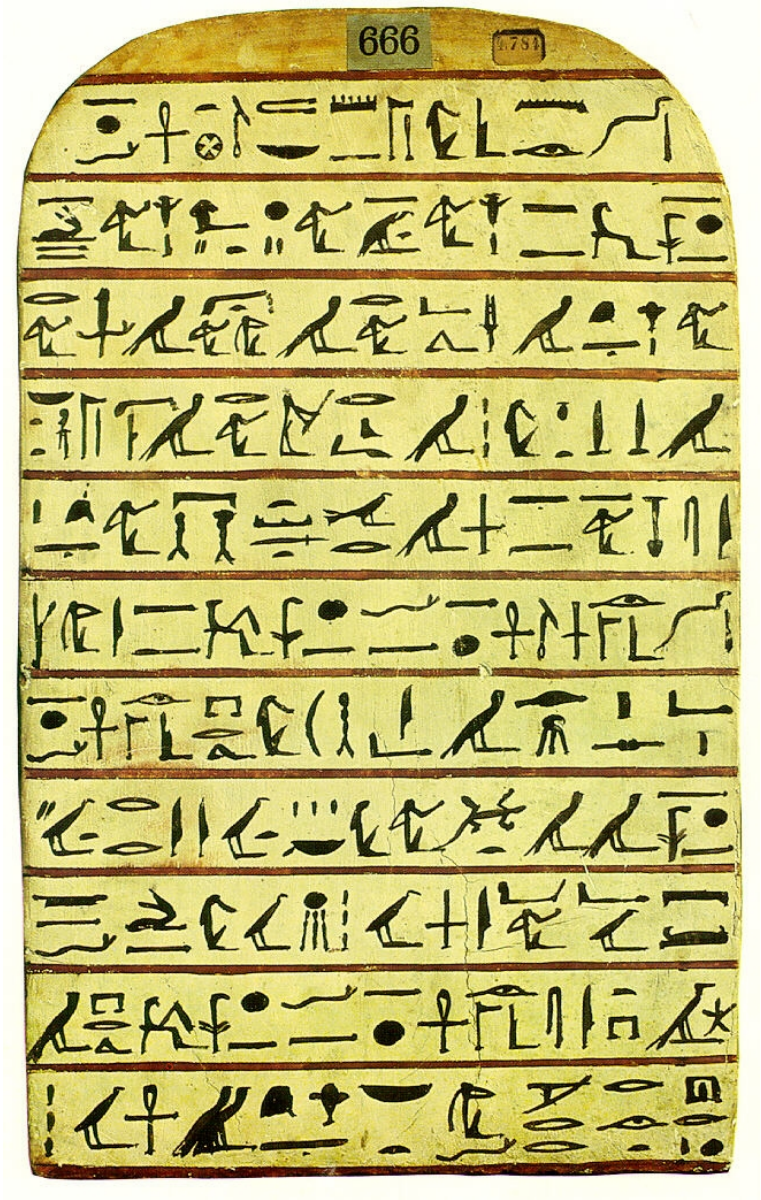

Далі йде текст передньої частини стели, написаний справа наліво:
"Сказані слова Осірісом: "(Ось) слуга божий (жрець) (бога) Монту, володаря міста Фіви, відкриваючий подвійні двері неба в місті Карнак Анех-еф-ен-Хонсу" Правдивий голосом (покійний), високо хвалений він, великий проявами(своїми).
Душа велична, якій висловлюється повага благоговіючими богами, являється у славі на троні його, творить шлях для душі - ба, духу та тіні.
"Споряджений я (щоб) сяяти як споряджений. Творю шлях для себе до місця, де знаходяться Ра, Атум, Хепрі та Гатгор. "
Осіріс, слуга божий (жрець) Монту Анех-еф-ен-Хонсу, правдивий голосом (покійний) син благородного Ба-са-ен-мут (та) народжений храмовою співачкою (шантісткою) Амон-Ре, господинею будинку, Та-нешені. “

На зворотній стороні стели написано:
“Сказані слова Осірісом: «Слуга божий (жрець) Монту, володаря Фів, Анех-ф-н-Хонсу». Правдивий голосом, серце моє матері моєї - два рази. Серце моє, що жило в мені серцем на землі, не стій на суді свідком проти мене на Суді Божому. Не будь супроти мене в присутності великого бога, володаря Заходу (тобто, Осіріса) Навіть з’єднавши себе і землю(тобто померши) (та ставши) тим хто є на Заході Неба (покійним), хай процвітатиму я на землі.

Сказано слова Осірісом: «Століст (жрець) Фів, Анех-еф-ен-Хонсу, Правдивий голосом, ти - Єдиний рукою, що сяє як Місяць, піднімись Осіріс Анех-еф-ен-Хонсу поміж багатьох твоїх цих (оточуючих) до воріт». Визволитель, що сяє, відкрий для нього Дуат (Потойбіччя) по-справжньому. Осіріс Анех-еф-ен-Хонсу виходь вдень, щоб займатися всім тим, що ти любив на землі серед живих. “

Пояснення:
"Осіріс" - перед іменем покійного вказували ім'я бога Осіріса (для жінок могли вказувати ім'я богині Ізиди), повелителя Потойбіччя. "Слуга божий" - в Давньому Єгипті ці слова використовувалися саме для позначення жерців.
"Правдивий голосом" - це покійний, котрий був благочестивим і тому потрапляє в Потойбіччя.

" благоговіючими богами" - тут я допустив вільну інтерпретацію. Якщо відштовхуватися від буквального перекладу, то має бути написано "нажаханими богами". Я ж припускаю, мається на увазі не жах, а те, що називають “страх божий”.
"Душа - ба, дух та тінь" - за віруваннями давніх єгиптян, душа складалася з багатьох складників. Ці три є цими складовими. Всього складових душі було 8
"Храмова співачка (шантістка)" - в українській мові немає повного відповідника для цього слова. Це жінка, котра виконує релігійні гімни та обрядові пісні.
"Серце моє матері моєї - два рази" - там буквально так і написано.
"Століст" - жрець, який займався прикрашанням божественних образів.
«Ти - Єдиний рукою» - той, що діє наодиці рукою з незрівнянною силою. «Виходь вдень» - мається на увазі, щоб покійний мав можливість ходити посеред дня на землі. До речі, так

звана «Книга Мертвих» насправді називається «Вислови про вихід вдень».

Давньоєгипетська поховальна “Книга двох шляхів”. Вислови 8 (1036), 9 (1037) та 10 (1038)

В цих висловах спостерігається цікаве чергування: вислів 1036 розділяється на дві частини і всередину вставляється вислів 1037. Для того, щоб не робити розривів при перекладі, я переклав 3 вислови одразу і поставив їх в тій черговості, як і в саркофазі Джехутенхет.

Вислів 8 (1036)
Вислів для того, щоб пройти перед ним.
Ось Джехутенхет, [котра] йде з честю до Шу.
Йде лікувальниця Джехутенхет [до] Осіріса.
Готує дорогу [Осіріс для Джехутенхет].

Вислів 9 (1037)
Бачить Джехутенхет, [як] лікувати Джехутенхет Осіріса.
Не має [тепер гнійних] виділень з плоті його, [бо] проганяє і руйнує [вона їх].

Вислів 8 (1036)
Б'є рука твоя найкращими булавами Ра! Ти є рукою [його], Джехутенхет. Йди геть!

Вислів 10 (1038)
Вислів для того щоб пройти перед ним - це під [написано] ним.
"Нікчемний голосом" - ось це охоронець.

Пояснення:
"Вислів для того, щоб пройти перед ним." - зустрічається в двох висловах. Записано було в кінці кожного вислову, я ж переніс на початок відповідних висловів. В тих джерелах, що я встиг переглянути, я не знайшов інформацію про те, хто такий "він" для першого випадку.
"[Осіріс для Джехутенхет]" - в оригінальному вислові цього тексту немає, алє є в інших саркофагах. Оскільки він прояснює хто для кого готує дорогу, то я вирішив його додати.
"Не має [тепер] виділень з плоті його, [бо] проганяє і руйнує [вона їх]." - В даному випадку Джехутенхет виконує роль цілительниці Осіріса і позбавляє його гною на тілі.
"Йди геть!" - Відштовхуючися від назви вислову, припускаю, що проганяють того, хто знаходиться на шляху Джехутенхет. Також маю припущення, що невідомий "він" є причиною виділень в Осіріса. В такому його проганяння стає ще більш зрозумілим.
"Нікчемний голосом" - в давніх єгиптян було поняття "правдивий голосом" - праведна людина, яка мала потрапити в Потойбіччя. До цих людей мала зараховуватися і Джехутенхет. Припускаю, що "Нікчемний голосом" - є повною її протилежністю, таке собі буквальне втілення зла.

Давньоєгипетська поховальна “Книга двох шляхів”. Вислів 7 (1035)

Наступний вислів був відсутній у саркофазі Джехутенхет, тож для таких випадків я буду обирати інший саркофаг. Цього разу - це B2P, в якому лежав покійний Сепі.

Вислів 1035

Йшов я дорогами Росетау, мандрував водами, мандрував землею. Дороги, [котрими] ходить великий Сепі, є вони в межах неба. Бажає він спуститися в нього (тобто, небо). Щодо того, хто не знає як пройти дорогами цими, схоплять його, [як того,] хто підносить смерть.

Текст, по суті продовжує попередній вислів - покійний продовжує йти свій шлях дорогами Росетау. Знання цих потойбічних шляхів дуже важливе - без цих знань не потрапити в Потойбіччя, а лише згинути.
"Щодо того, хто не знає як пройти дорогами цими, схоплять його, [як того,] хто підносить смерть." - насправді, тут лише приблизний переклад. Я нарахував три різні варіанти перекладу від різних авторів, мій - четвертий.

Давньоєгипетська поховальна “Книга двох шляхів”. Вислів 6(1034)

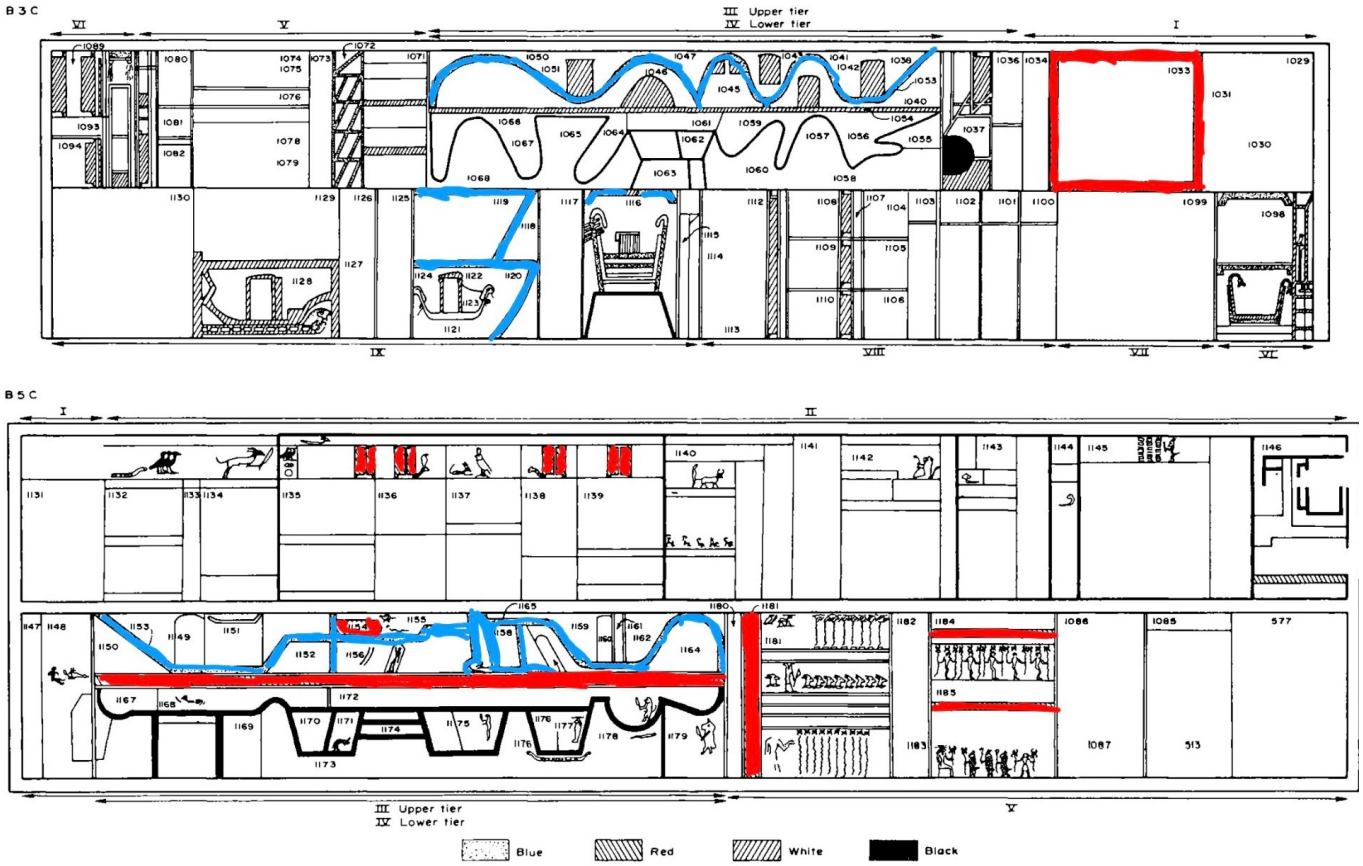
Провідник дорогами Росетау.

Падайте обличчям вниз, змії! Хай пройде вона дорогою, ця Джехутенхет, [як] Осиріс, володар богів могутніх! Джехутенхет, [котра має] ранг бога! Володарка істини, яку творить Ваджет. Захист Джехутенхет - захист Ра. Дорога [веде] до оточуючого його поля підношень. Тепер Джехутенхет є Ра, бог великий. Призначає він дев'ятку богів його, роблячи підношення.

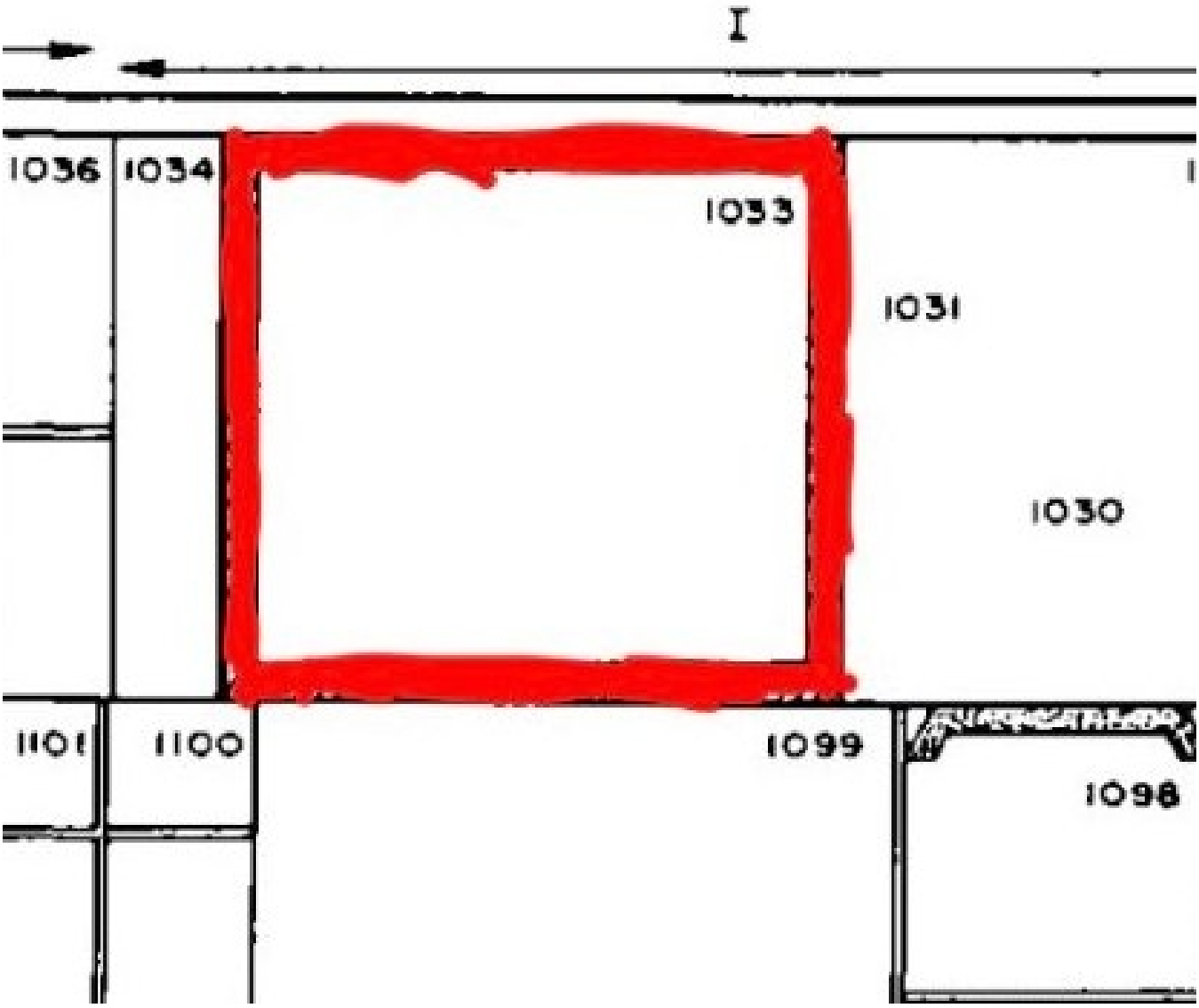
Пояснення:

"Провідник дорогами Росетау" - насправді це назва вислову і містилася вона вмкінці. Враховуючи, як ми звикли сприймати тексти, я вирішив перенести її на початок.
"Росетау" - місце, де знаходиться тіло бога Осіріса. Якщо покійний відвідує тіло бога Потойбіччя, то йому гарантовано вічне життя. Це є одна із цілей всієї "Книги двох шляхів".
"тіло бога Осіріса" - Міфологічний відступ або примітка до примітки :) - бог Осіріс був одним із володарів світу. Через заздрощі він був убитий та розчленований своїм братом Сетом. Потім богиня Ісіда (котра була сестрою та дружиною Осіріса) зібрала тіло його, оживила його ненадовго і завагітніла від нього богом Гором. Саме ж тіло Осіріса була поміщено під охорону в Росетау
"Падайте обличчям вниз, змії!" - на шляху Джехутенхет знаходиться група могутніх змій, котра їй перешкоджає рухатися далі.
“Тепер Джехутенхет є Ра, бог великий» - асоціюючись з Ра, Джехутенхет тепер має міць, щоб пройти змй і рухатися далі.

Давньоєгипетська поховальна “Книга двох шляхів”. Вислови 4(1032) та 5(1033)

Композиція: Вислів 1032 (якщо він наявний в конкретному саркофазі) було написано там, де зараз обведення червоним кольором(таким же кольором було обведення і в саркофазі) на малюнку внизу. Всередині обведеного квадрата був написаний вислів 1033.

Вислів 1032

Оточення вогню. Оточення вогню. Оточення вогню. Оточення вогню.

Вислів 1033

Вогонь цей палаючий[, що] проти вас [- це] сяйво Ра [в] Дуаті, сяйво його. Боїться володар бурі священного човна Ра.
Зв'язані ви вогнем.
Прийшла Джехутенхет сюди разом [з тим, хто] зі "стертим обличчям", Побачила Джехутенхет [того, хто] йде проти істини [І] падає від руки священної форми [тих],
Хто є довкола озера священного,
[Тих, хто] об'єднані,
Котрі [є] очеретяними [мешканцями] озера очерету.
Бачить їх Джехутенхет [і] Вона робить їм [підношення]: Великі їхні в насолоді, малі їхні - щасливі.
Прокладають [вони] дорогу для Джехутенхет

До передньої частини священного човна його (Ра).
Сяє вона від сонячного диска його,
Несе користь для душі-ба його.
"Піднімися Джехутенхет перед його діадемою з уреєм!"
Приносить вона підношення до Володаря Істини,
Загребла Джехутенхет шкоду всередині нього.
Принесла йому Джехутенхет істину життя його всередині себе.
"Іди й повернись, іди й повернись, розкажи [про] стан батька [Ра] твого на небі."
Подорожує він, як сказав він, увечері дорогою,
Якою Джехутенхет прийшла.
Перемогла Джехутенхет [змія] Апопа,
Плює Джехутенхет [на] рани його (Апопа).
Створює шлях Джехутенхет [, щоб] пройшов він (Ра).
Джехутенхет - велика серед богів.
"Приходь, проходь [, а] тепер веслуй священним човном його, володаря мудрості."
Ти насправді спадкоємиця бога великого!
Залиє тепер вогонь, загасить вогонь (це стосується фрази “Оточення вогню.”), готується дорога для Джехутенхет.
Готуйся до шляху, Джехутенхет.
Сказано: об'єднаються вони, щоб піднести Джехутенхет до горизонту. Пройшла Джехутенхет [божественно] великих.
Засвідчено: Джехутенхет серед великих в божественному човні його. Мандрують вони з Джехутенхет [крізь] оточення вогню.
"Сяяти володарю!", командує Плетений (Верховний священник міста Он (Геліополіс)).
"Проходь же ти" - мовить Горахетей. - "Хай прибуде твій човен [, що] зроблений батьком твоїм."

Пояснення до вислову 4:

"Оточення вогню" - ймовірно, носії смолоскипів. Їхня задача відлякувати змія Апопа, котрий прагне атакувати сонячний човен Ра.

Пояснення до вислову 5:

"Дуат" - Потойбіччя в давніх єгиптян.
"Володар бурі", "[Той, хто] йде проти істини" - найімовірніше, це змій Апоп (Апофіс), що згадується далі.
"Стерте обличчя" - найімовірніше, це Тот-Джехутей. Є також припущення, що це Осіріс.
"[Ті], хто має священні форми" - таємничі сутності, детермінатив 𓀁 (сидячий бог) вказує на те, що це не звичайні люди, а містичні сутності.
"Дорогою, якою Джехутенхет прийшла" - згідно уявлень, після заходу Ра подорожує в Потойбіччі.
"Об'єднаються вони" - ймовірно, жителі очеретяного озера.

Як бачимо, візуально композиція доповнює сам текст. В кінці вислову 1031 Джехутенхет

спускається до вогню без страху, у спокої(додаю посилання на нього https://drukarnia.com.ua/articles/davnoyegipetska-pokhovalna-kniga-dvokh-shlyakhiv-vstup-ta-visliv-3-1031-i4DIN). Вислів 1032 вписаний в контур квадрата і разом з червоним кольором обведення, по суті, є символічним втіленням власного тексту "Оточення вогню." А вислів 1033 пояснює, як це оточення подолати. Основим мотивом даного вислову є "прохід, проходження"

Давньоєгипетська поховальна “Книга двох шляхів”. Вислів 3(1031)

Переходимо до наступного вислову - третього. Він відсутній в більшості саркофагів. Сам цей вислів є кінцевим в деяких трунах, тому в ньому і згадується закінчення. В інших трунах - цей вислів входить в інший, набагато більший. З цієї причини більшість дослідників пропускають його.
Я вирішив його перекласти з двох причин.
1) Збереження послідовності. Якби я опублікував відразу Вислів 4 (1032), то це б виглядало дещо дивно.
2). Цей вислів прямо пов’язаний з наступними двома - “висловом 4 (1032) та висловом 5 (1033)”. Виникає питання: якщо це вислів про закінчення, то яким чином так може бути? Це я спробую пояснити наступного разу.

Вислів 3 (1031)

Перед тобою кінець для [цієї] книги заклять. Не мовлять вони у страху [перед ним, чиє] приховане ім'я його,котрий є всередині тіла Джехутенхет. Вона [пі]знала його, не ігнорує його. Джехутенхет споряджена добре, щоб відкривати портали. Коли жінка всяка пізнає вислів цей, [то] живе вона як Ра на сході неба, як Осіріс в Дуаті (Потойбіччі).Буває вона спускається до оточення вогню. [Але] не існує вогню проти неї [у] вічності. Йде вона до нього (вогню) спокійно у спокої.

Пояснення

Ціль даного вислову - поєднати різні традиції та надати вислови (закляття) для кожного, хто володіє книгою, досягнути Ра. "Книга двох шляхів" - це, так би мовити, демократизація Потойбіччя та пропаганда культу Ра.
“його” - тут багато згадується хтось “він”. Швидше за все, це - Ра.

“Пізнавати” - тут цікавий момент. Написано це в сексуальному значення, дослівний переклад: “пізнавати жінку в сексуальному значенні” (порівняйте з "Адам пізнав Єву"), однак сам текст явно не про сексуальні стосунки. Крім того, такий же текст використовувався і для чоловіків.
Моє особисте припущення - спочатку вираз мав лише сексуальне значення, але пізніше сенс його розширився. В цьому тексті використовується саме в розширеному сенсі цього слова.

"спокійно у спокої" - насправді там написано "спокій двічі/два рази". Мені видався цей варіант найбільш підходящим - "вона спокійно рухається, без різкостей, і почуває себе спокійно."

Давньоєгипетський текст “Експедиція в Пунт королеви Хатшепсут”

Крім релігійних поховальних текстів мене цікавлять й інші записи середньоєгипетською мовою. Один з них - це опис експедиції в країну Пунт. Ця експедиція була здійснена за часів королеви Хатшепсут, її ціллю було знайти дерева мірри, викопати їх та доставити в Єгипет. Роз’яснення незрозумілих понять буде подано після тексту. В квадратних дужках [] вказуються слова, що доповнюють текст для більшої зрозумілості, а в круглих () - негайне пояснення. Якщо пояснення потребує більше, ніж чотирьох слів, то воно буде представлене після тексту.

Експедиція в Пунт королеви Хатшепсут

Ім'я Гора: Сила Душ - Ка
Ім'я Двох Богинь: Процвітання Роками
Ім'я Золотого Гора: Божество Видимості
Володарка Верхнього та Нижнього Єгипту Маат-Ка-Ра (Істина Душі Ра) Образ священний Амуна, бажання його для неї (королеви Хатшепсут) [щоб] була вона на троні його.
Призначено ним для неї [бути] спадкоємицею двох земель королівства Верхнього та Нижнього Єгипту. Дано від нього для неї охопити сонячний диск та об'єднати Ґеб та Нут (землю та небо).
Немає ворогів її серед жителів Південного Єгипту.
Немає ворогів її серед жителів Північного Єгипту.
Небо та закордонні землі всякі створені богом [і] служити їм для їй як природа.
Йдуть вони до неї з почуттям страху (боязким серцем),
Вожді їхні - зі схиленими головами.
Підношення їхні на спинах їхніх.
Підносять вони їй дітей своїх.
Було даровано їм дихання життя з великодушності батька її Амона, [котрий] поклав землі всілякі під сандалі її, самої королеви Верхнього та Нижнього Єгипту Маат-Ка-Ра.

Звертається Величність - хай живе, процвітає та буде здоровою - для захисту сходів до володаря богів, слухає наказ з Великого Трона, провісника від самого бога:
"Досліди дороги до Пунту, досліди шляхи до террас на пагорбі з миррою. Веди експедицію на воді і на землі, надішли чудес (екзотичних товарів) з Божої землі до цього бога, що створив красу її."

Сказано діяти згідно команди її Величності володарки щодо [того, що] постановив цей бог, згідно того, які виказала бажання її Величність, утримати вона прагне життя, стабільність, владу як Ра у вічності.
Сказані слова Амоном, володарем трону двох земель:
"Прийди, прийди в мирі, дочка мила, серце моє, володарко Верхнього та Нижнього Єгипту Маат-Ка-Ра,
[Котра] створює прекрасні монументи,
[Котра] очищає місце для Еннеади великої,

[Котра] наповнює храм всередині спогадом про любов її.
Ти - королева [столиці] Іті Тауй Хенмет-імен Хат-шепсут (служниця Амона Благородна Принцесса), велика підношеннями,
[Котра] очищає підношення їжею, даєш ти щастя в усі сезони.
Дав [я] тобі життя та владу [над] усіма від себе, стабільність усю від себе, здоров'я все від себе, щастя всього від себе.
Дав [я] для тебе землі всі [якими володарюєш] та всі закордонні землі [і] щастя твоє - серед них.
Повідомив [я] тобі це давно.
Бачу [я] це, замовчуючи, (тобто, бачив наперед) [вже] багато років. Планувалася підготовка до успішної [діяльності].
Дав [я] тобі Пунт, в усіх його відношеннях, [аж] до земель богів.
Земля богів закрита [для входу], тераси з миррою не знають людей.
Було почуто мною частину розказаних історій, що належать тим, хто є давніми.
Принесено чудеса.
Принесено це перед батьками твоїми, Королями Нижнього Єгипту, від один до іншого з часів предків за королів, що були перед цим.
Значною [є ця] кількість нагород [та] плата.
Не досягнути цього [нікому], лише посланцям твоїм.
Зроблю я так, щоб дати пройти далі експедиції твоїй, [після того, як] провів [я] їх водою [та] землею, відкриваючи для них дороги потаємні, [а також] зайшов [я на] тераси з міррою.
Регіон цей священний[, бо це -] земля бога.
Це також моє місце, щоб розважитися.
Створив я для мене це [місце] для комфорту серця мого разом з Мут, Хатхор та володаркою корони Уререт Пунту, володаркою неба великого, Великої Магією, повелителькою всіх богів (мається на увазі богиня Ваджет).
[Хай] візьмуть вони (посланці) мірри [та] продукти землі цієї всякі прекрасні стільки, скільки можуть [і хай] завантажать вони човни аж доки задоволені [будуть] серця їхні між дерев мірри зелених .
Жителі Пунту не знають жителів Єгипту.
Бородаті (жителі Пунту) землі божої були прихильно налаштовані [мною] до тих, [кого] любиш ти.
Хай вони тебе вихваляють наче богиню великою ба-душами твоїми по всій закордонній землі.
Знають вони [, що] я - бог їхній і відомо їм [, що] я завершений священний образ Амон-Ра.
Дочка, що підкорила володарів, володарка Верхнього та Нижнього Єгипту Маат-Ка-Ра, створив я для себе її, я - батько твій.
Хай бояться тебе Дев'ять луків.
Тепер вони йдуть в мирі до Карнаку.
Принесли вони [різні] дивовижі великі та речі всілякі прекрасні із землі богів.
Щодо вищевказаного, то надіслала її Величність [за] ними човни: смолу мірри [,а] також дерева зібрані мірри зеленої.
Відкрийте [ви їх] в залі [як] фестивальне підношення для [того, щоб] поглянув володар богів (тобто Амон, котрий говорить про себе).

[І котрі будуть] посаджені потім її Величністю власноруч серед саду з деревами, перед двома половинами мого храму божого, для відради серця мого серед них.
Ім'я моє [знаходиться] попереду [інших] богів.
Ім'я її [знаходиться] попереду всіх живих навіки.
Небо та земля затоплені тепер запахами, [котрі] вдихаються у [великому] храмі.
Даруєш [ти] мені їх, очищені та величні, для того щоб вичавити олію [для] тіл богів.
Несеш [ти] мірру, створюєш та даєш олію, прикрашаєш груди мої широким коміром.
Тепер я перед тобою вітаюся [з тобою].
Серце моє в радості, [коли] побачив тебе.
Захоплений я тобою сильно-сильно, обличчям твоїм прекрасним, милим в усьому.
Люблю я дивитися на красу твого обличчя.
Живе серце моє для любої тебе."

Плавання по зеленому-великому [морю].
Розпочали шлях до землі бога.
Причалили до землі в спокої до закордонної землі Пунт експедицією володарки двох земель.
Наперед голова [експедиції] мовив до володаря богів Амона володаря тронів двох земель, голови Карнаку, аби принести для нього чудеса закордонних земель всіляких.
Постав посланець королеви до землі бога разом з експедицією їхньою перед великими Пунту.
Принесли речі всілякі гарні з палацу - хай живуть, процвітають та будуть [там] здоровими! - для Хатхор, володарки Пунту, для життя процвітання та здоров'я її Величності.
Прийшли до великих Пунту, в поклоні схиливши голову, щоб прийняли цю експедицію короля.
Хай вони вихваляють володаря богів Амона - Ра споконвічного споконвічних двох земель, [котрий] відправляє до закордоних земель. Сказали вони, що шукають вони миру.
"Чому прийшли ви до земель цих, про які не знає народ єгипетський? Спустилися ви до шляхів неба?
Йшли та пливли ви водами та дорогами? Щаслива божа земля [, по котрій] йшли ви дійсно як Ра.
[Щодо] королеви землі любої, чи не має шляху до її Величності, щоб жили ми від дихання її?"

Поставили тент для посланця королеви та експедиції [,що] його [супроводжує] на терасах з міррою в Пунті по сусідству з великим - зеленим [морем] [,для того, щоб] приймати великих країни цієї.
Пропонували вони хліб, пиво, вино, м'ясо, фрукти та речі всякі, що є в землі любій, як наказали з царського палацу хай [там] живуть, процвітають та будуть здоровими!
Прийнято підношення сердечне від великого [чоловіка] Пунту послом королеви.
Завантажені човни повністю дивовижами закордонної країни Пунт та рослинами землі божої [, а також] купами смоли мірри [та] дерев мірри зелених, чорним деревом [та] чистою слоновою кісткою, золотом зеленим з Аму, корицею [та] хесаєт - деревом, смолою [та] пахощами, чорною фарбою для очей, бабуїнами, зеленими мавпами та собаками, багато шкур пантер, слугами разом із дітьми їхніми.
Ні разу не принесено подібного [до] цього жодному королю, не ставалося [такого] зі

споконвічних часів землі.
Мандрівка [назад].
Прибули в мирі і розмістилися в землях Карнаку.
Щаслива вся експедиція володарки двох земель.
Великі [ж] закордонної землі [прибули] після них.
Принесли вони речі, подібні яким не приносилися раніше іншим королям, чудеса країни Пунт для великого, для ба-душ бога цього, Амона - Ра, володаря тронів двох земель.

Пояснення

“Ім'я Гора…” - одна із ознак, якою правитель Єгипту відрізнявся від звичайного єгиптянина - це була титулатура. Вона складалася з 5 імен і мала під собою як політичне, так і сакральне підгрунтя. Детальніше розповім іншого разу.
“Іті Тауй” - давня столиця Верхнього та Нижнього Єгипту, знаходиться на західному березі Нілу, поблизу Ліште.
“Еннеада” - велика дев'ятка богів.
“Володаркою корони Уререт” - це корона, що символізувала владу над однією з частин Єгипту.
“Володаркою корони Уререт та Пунту, володаркою неба великого, Великої Магією, повелителькою всіх богів” - мається на увазі богиня Ваджет. “Дев'ять луків” - збірна назва всіх недружніх племен навколо Єгипту. “Дерева зібрані” - ймовірно, мається на увазі, що дерева були викопані з коренем і чимось обгорнуті для транспортування.
“Відкрийте [ви їх]” - після чого ці дерева були розпаковані.
“Королеви землі любої, чи не має шляху до її Величності, щоб жили ми від дихання її?” - досить загадкове речення. Я його розумію так: великі з повагою кажуть про Хатшепсут, тому стверджують, що живуть вони згідно її волі ("щоб жили ми від дихання її").
“Завантажені човни повністю” - в оригіналі - “до великого-великого”.
“Великі” - маються на увазі значні люди, в іншому перекладі їх назвали “принцами”.
“Хесаєт - деревом” - наразі жодного перекладу для цього слова я не знайшов. Англомовний переклад теж має текст “хесаєт - дерево”. Ймовірно, рослина поки не ідентифікована.

Давньоєгипетська поховальна “Книга двох шляхів”. Вислів 2 (1030)

При перекладі я орієнтуюся на саркофаг B4Bo (хоч і використовую тексти з інших трун теж), в якому знаходилася покійна Джехутенхет, тому тут і далі буде згадуватися саме вона. Також зауважу, що цей вислів виявився дуже темним не тільки на рівні значень, а і на рівні перекладу. Нижче вказано лише пару моментів, насправді там двозначних конструкцій значно більше.

Вислів 2 (1030)

Вислів для плавання у священному човні Ра.

Ось 1000 душ чоловіків з Он (Геліополіса), сонячні люди земель битв (Вавилон),
Народжено тисячі їх для бога для [того, щоб] пов'язати пов'язку його та взяти стерно (човна) його.
Спускайся Джехутенхет разом з ними сходами богів до човна зі стебла папірусу [і пливи] до верфі [богів].
Видовбай і забери Джехутенхет човен з лотосами на обох його кінцях.
Піднесися Джехутенхет всередині нього до неба.
Мандруй всередині нього до Нут.
Мандруй Джехутенхет всередині нього разом з Ра.
Мандруй Джехутенхет всередині нього разом з "Мавпосерцевим".
Командуй Джехутенхет всередині нього до [полярної] частини неба, до сходів човна Меркурієвого.

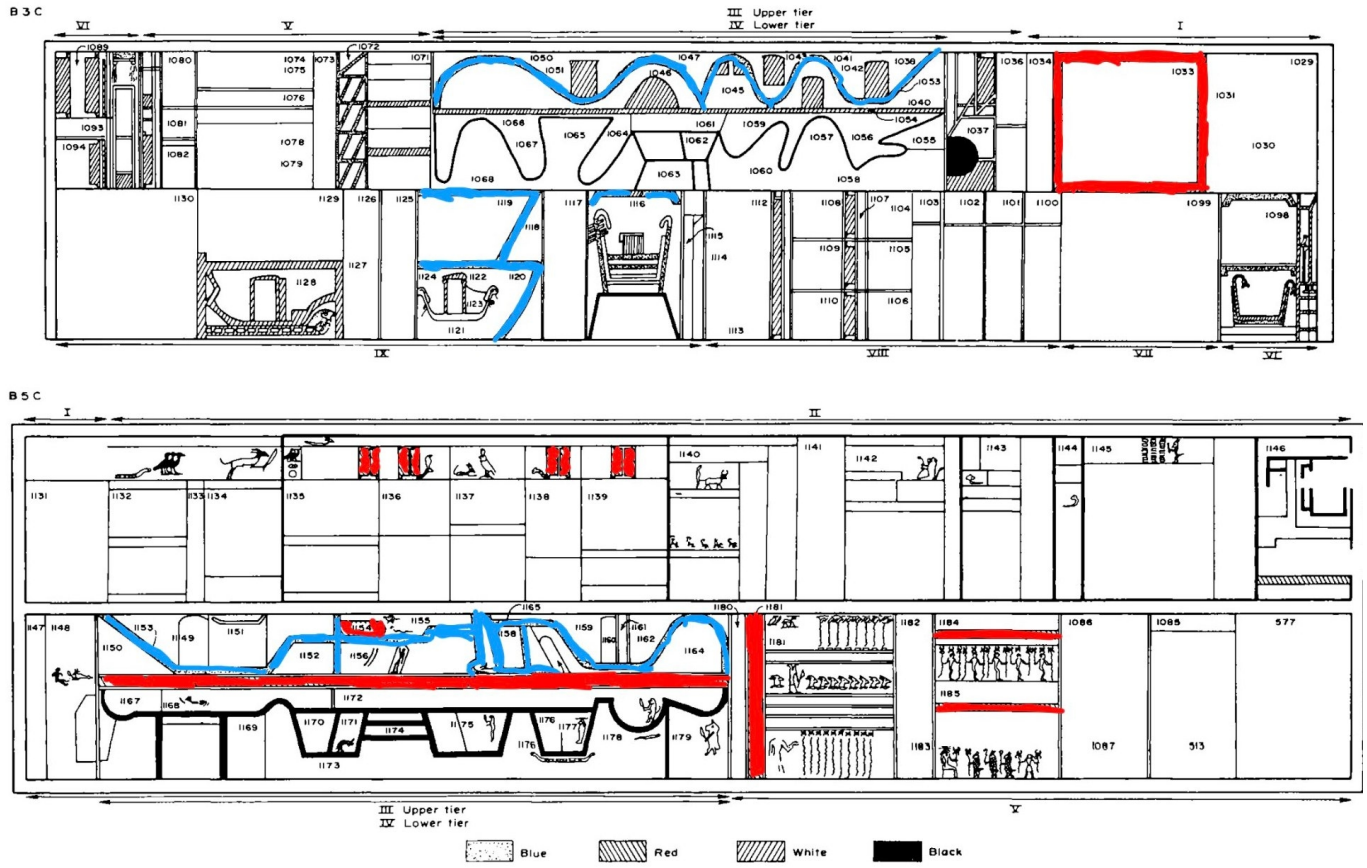
Пояснення

"Вислів для плавання у священному човні Ра" - знаходилася в кінці тексту, я переніс на початок для зручності.
"1000 душ чоловіків з Он" - в деяких перекладах це "зоряне небо", хоча "1000 душ" і згадуються як буквальний переклад.
"Земель битв (Вавилон)" - пояснення, що це Вавилон, є лише в одному з джерел.
"Народжено тисячі їх для бога для [того, щоб] пов'язати пов'язку його та взяти стерно (човна) його" - ймовірно, маються на увазі послідовники з попереднього вислову.
"Спускайся Джехутенхет разом з ними сходами богів до човна зі стебла папірусу [і пливи] до верфі [богів]." - я дещо спростив вислів без зміни сенсу.
"Видовбай і забери Джехутенхет човен з лотосами на обох його кінцях." - Джехутенхет припливає до божественної верфі і там видовбує/забирає інший човен.
"Видовбай і забери Джехутенхет” - тут є гра слів в середньоєгипетській, використане дієслово має обидва сенси. Моє особисте припущення - тут не тільки гра сенсів, тут мається на увазі обидва вислови (кілька разів зустрічав таке в текстах), тобто “видовбай і забери”.
"З лотосами на обох його кінцях" - буквальний переклад "тисячі тисяч довжиною"
"разом з "Мавпосерцевим". - дуже темний текст. Ймовірніше за все, мається на увазі інший

човен, який називається "Мавпосерцевий". Можливо, це той човен, з якого Джехутенхет висадилася на верфі.
"(полярної) частини" - в самому тексті це не зазначено явно, але деякі перекладачі вказують на це. "До сходів човна Меркурієвого" - мається на увазі планета Меркурій, не бог Меркурій.

Давньоєгипетська поховальна “Книга двох шляхів”. Вступ та вислів 1(1029)

"Книга Двох Шляхів" - це частина так званих "Текстів саркофагів" - заупокійних текстів, що писалися на саркофагах покійних. "Книга Двох Шляхів" названа так через те, як ці тексти були оформлені. Вони писалися всередині саркофагу, в певній послідовності, при чому ця послідовність ще й була спеціально прикрашена. На скріншоті можна побачити два зигзагоподібні лінії з кожного боку труни - це і є "два шляхи".

Покійний мандрує Потойбіччям, проходячи по цих шляхах і йому зустрічаються різні сутності вищого порядку, як дружні, так і ворожі. "Книга Двох Шляхів" направлена на те, щоб ці шляхи подолати та пройти повз цих сутностей та потрапити до Осіріса - в ній вказуються імена різних сутностей та що потрібно робити в деяких випадках. В деяких випадках покійний робить підношення, в деяких випадках - починає вимагати пропуску та показувати, що за ним божественна сила.

Хочу зауважити, що компоновка текстів та сам малюнок міг трохи відрізнятися від саркофагу до саркофагу, тож можуть зустрічатися відмінні від представленого розписи. Щодо нумерації висловів, то вона буде подвійною - нумерація всередині "Книга Двох Шляхів" та загальна нумерація висловів "Текстів саркофагів".

У виборі “як стилізувати текст” я вирішив дотримуватися мінімальної обробки, тому текст не буде “прилизаний” до нормальної літературної форми. Але будуть деякі правки, наприклад, вставки слів для роз’яснення або ж прибирання надмірних “ця”/”ці”.

В квадратних дужках [ ] буде вказуватися доповнення до тексту - слова, які випали через те,

що авторам було все зрозуміло, але які потрібні нам для розуміння тексту.
В круглих дужках ( ) негайне роз’ясення.
Після кожного вислову також будуть пояснення деяких частин тексту.

Вислів 1(1029)

Вислів для плавання на човні великому Ра.

Падає тремтіння на горизонт східний неба перед голосом Нут.
Очищає вона шлях для Ра, котрий (тобто шлях) перед Великим (тобто Ра), [і] ходить [Ра] по колах його.
Піднімайся Ра, піднімайся всередину святилища свого, лижи ти вітер, поглинай ти північний шторм, поглинай ти хребет, випльовуй день. Поцілуй ти Маат.
Рухаються навколо послідовники, [пливе] гладенько човен твій по Нут. Дрижать Великі перед голосом твоїм.
Рахуєш ти кістки свої, рахищаєш ти кінцівки свої.
Хай ти обличчя своє [повернеш] до Заходу прекрасного, приходь ти новим кожен день.
Бо ти дійсно образ цей прекрасний золотий під гілками дерева Ічну/ під скронею богині.
Небо та земля, падають вони для тебе, охоплені тремтінням навколо тебе нового кожен день.

Захоплена Маат зустріччю з тобою.
Радіє горизонт, моляться [послідовники] коло буксирного троса.

Пояснення

"Вислів для плавання на човні великому Ра." - насправді ця фраза була вказана в кінці вислову (і лише в кількох саркофагах). Мені видалося доречним перенести її наперед.
"Тремтіння... від голосу Нут" слід розуміти як грім з неба. "Ходить по колах його" - мається на увазі щоденний шлях сонця по небу.

"Піднімайся всередину святилища свого" - згаданим святилищем є кабінка сонячного човна.
“Лижи ти вітер” - можна розуміти як загальний термін для отримання здатності дихати.
"Поглинай ти хребет" - точного пояснення немає, однак сама тема досить часто зустрічається в давній єгипетській літературі. Це може бути знаком, що Ра отримує магічні сили тих, кого він поглинув. Можна також згадати ритуал жертвопринесення, де жертвопринесення ототожнюється з Оком Гора.
"Випльовуй ти день" - Випльовування — один із відомих способів творення. Цілком ймовірно, що це метафоричний вираз створення дня за допомогою появи сонця рано вранці.
"Рухаються навколо послідовники" - вони оточують Ра і рухаються навколо, щоб захистити його.
"Рахуй ти кістки свої, захищай ти кінцівки свої." - вказує на те, щоб Ра став активним, ймовірніше за все перед цим він відпочивав або спав.

"Під гілками дерева Ічну/ під волоссям богині" - найбільш темний момент. Навіть дослідники не можуть прийти до єдиної згоди. Дві книги вказують на "ту, що з дерева Ічну", що є епітетом Хатхор. В одній книзі вказується, що це може бути волосся оплакувальниці, Хатхор у її ролі

Ісіди, яка після періоду жалоби народжує нового бога зі свого волосся.

Використовуючи словник, я особисто отримав "під скронею богині". Враховуючи, що в слові скроня був детермінатив (вказівник) "волосся", то мені видається варіант з волоссям оплакувальниці є ближчим до правди. В обох випадках, мається на увазі богиня Хатхор.

В цілому - це гімн богу сонця. Вислів згадує шлях відродженого бога сонця як щоденну подію. Ра пливе по Нут-небу. Сонячний бог підіймається в кабінку свого човна і там проводить священні ритуали. Навколо ходять послідовники для його захисту. Інші послідовники сіли молитися на носі човна.

Переклад середньоєгипетської лірики

Вітаю.
Я займаюся перекладами із середньоєгипетської і хочу цими перекладами поділитися із вами.
Один із перекладів, який мені було цікаво зробити - це перекласти давньоєгипетську лірику українською. Цікава вона тим, що її раніше перекладала Леся Українка. Не з середньоєгипетської, звісно, а з німецької - цей ліричний текст початково був перекладений німецькими єгиптологами. Ціллю поетесси було надати тексту віршованої форми та водночас зберегти специфіку тексту по максимуму. Я ж переклав з оригіналу і мій переклад є буквальним. Пропоную вам порівняти обидва переклади - мій та Лесі Українки.

Версія Лесі Українки:
"Ой далеко до берега того,
До розкошів закохання мого!
Поміж нами річка протікає,
На мілизні крокодил чигає.
Я пущуся річкою тією.
Та й поплину низом течією.
Не боюся я лихої долі,
Мчу по хвилях,
мов по суходолі.
Від кохання виростав сила!
Маю чари, бо навчила мила."

Моя версія:
"Люблю кохану, [що] на тій стороні річки,
В якій [крокодили] поїдають худобу....
Ніл могутній під час сезону повені.
І крокодил стоїть перед берегом.
Зійшов я у води, переборюю хвилі.
Впевненість моя більшає перед коханням:
Води перетинаю, заповнені полюючими крокодилами, -
Наче [це] миші;
Переповнені [води для мене] -
Наче земля під ногами моїми.
Саме її кохання дає сил [мені].
Тому зробить вона для мене закляття [від] води.
Я в споглядданні коханої [і] серце моє почувається добре."